

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

11 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

SSN Dariusz Pawłyszcz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 11 lutego 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej P.H. i A.H.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 28 lutego 2022 r., VI ACa 563/21,

w sprawie z powództwa P.H. i A.H.

przeciwko syndykowi masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

**1. uchyla zaskarżony wyrok w części, tj. w punkcie I i oddala
apelację pozwanego;**

**2. zasądza od syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w
W. na rzecz P.H. i A.H. po 5900 (pięć tysięcy dziewięćset) złotych
kosztów postępowania kasacyjnego.**

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Jacek Grela

Dariusz Pawłyszcz

[S.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił, że umowa kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF z 9 stycznia 2008 r., zawarta pomiędzy Bankiem spółką akcyjną a P.H. i A.H., jest nieważna; zasądził od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz powodów 171 858,84 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 15 marca 2018 r. do dnia zapłaty, oraz 97 322,43 CHF, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 90 332,43 CHF od 8 stycznia 2020 r. do dnia zapłaty i od 6 990 CHF od 4 lutego 2021 r. do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo główne o zapłatę w pozostałej części.

Wyrokiem z 28 lutego 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił ww. wyrok w ten sposób, że oddalił żądanie zasądzenia odsetek ustawowych, które uprzednio uwzględnił Sąd pierwszej instancji oraz zastrzegł na rzecz banku prawo zatrzymania należności powodów do czasu zaoferowania przez nich zwrotu świadczenia przekazanego im zgodnie z umową kredytu, tj. 504 798,68 zł albo zabezpieczenia roszczenia o jej zwrot oraz oddalił apelację pozwanego w pozostałym zakresie.

Sąd drugiej instancji ustalił, że 9 stycznia 2008 r. poprzednik prawny Banku spółki akcyjnej oraz powodowie zawarli umowę kredytu hipotecznego nr [...] indeksowanego do CHF w wysokości 504 798,68 zł. W umowie wskazano, że przy założeniu, iż uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia umowy równowartość kredytu wynosiłaby 239 127,75 CHF, natomiast rzeczywista równowartość zostanie określona po wypłacie ostatniej transzy (§ 1 ust. 1 zd. 1 i 2 umowy). Kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi ryzyka kursowego w całym okresie kredytowania i akceptują je (§ 1 ust. 1 zd. 3 umowy). Postanowiono, że spłata kredytu nastąpi w 360 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 2 umowy), oprocentowanie jest zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosi 6,09% w skali roku, a kredytobiorcy oświadczyli, iż są świadomi ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania w całym okresie kredytowania i akceptują je (§ 1 ust. 3 umowy). Umowa została zawarta według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank. Postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji nie były przedmiotem negocjacji pomiędzy stronami.

13 marca 2008 r. strony zawarły aneks do umowy, w którym postanowiono, że kredytobiorca uprawniony jest do wcześniejszej spłaty kredytu, a bank nie pobiera opłat z tego tytułu. Natomiast 5 września 2011 r. strony zawarły aneks nr [...], w którym dokonano zmiany sposobu spłaty kredytu w taki sposób, że począwszy od dnia wejścia w życie aneksu spłata będzie następowała w walucie indeksacyjnej CHF lub w złotych polskich.

Kredyt został uruchomiony przez bank w dwóch transzach: 19 marca 2008 r. w wysokości 249 798,68 zł i 10 kwietnia 2008 r. w wysokości 255 000 zł. W okresie od 1 kwietnia 2008 r. do 18 czerwca 2020 r. powodowie wpłacili na rzecz banku 171 858,84 zł i 97 322,43 CHF.

Sąd Apelacyjny podzielił ocenę, zgodnie z którą zawarte w umowie postanowienia dotyczące indeksacji kwoty kredytu mają abuzywny charakter, co dotyczy zarówno klauzuli spreadowej, jak i samej klauzuli ryzyka walutowego. Umowa po wyeliminowaniu postanowień abuzywnych nie może nadal obowiązywać, bo spowodowałoby to zmianę charakteru głównego jej przedmiotu. W tej sytuacji, wobec braku akceptacji przez konsumentów klauzul indeksacyjnych i możliwości utrzymania umowy w pozostałym zakresie, należy uznać ją za nieważną w całości, tym bardziej, że powodowie świadomi skutków jej upadku wniesli o stwierdzenie jej nieważności.

Sąd drugiej instancji zmienił jedynie orzeczenie w zakresie odsetek od zasądzonej przez Sąd Okręgowy kwoty, mając na uwadze oświadczenie złożone przez powodów w postępowaniu apelacyjnym co do braku akceptacji postanowień niedozwolonych. W tej sytuacji dopiero w chwilą złożenia przez nich tego oświadczenia ustał stan bezskuteczności zawieszzonej, a zatem dopiero od tej daty powstał obowiązek zwrotu świadczeń wzajemnych. W związku z powyższym Sąd drugiej instancji oddalił żądanie zasądzenia odsetek za okres wcześniejszy. Nadto Sąd Apelacyjny uwzględnił również zarzut zatrzymania zgłoszony przez bank w postępowaniu apelacyjnym. Wobec skorzystania przez pozwanego z prawa zatrzymania oddaleniu podlegało także roszczenie odsetkowe za okres od daty otrzymania przez powodów oświadczenia o skorzystaniu z prawa zatrzymania.

Powyższe orzeczenie zaskarżyły skargami kasacyjnymi obie strony. Jednakże postanowieniem z 27 czerwca 2024 r., I CSK 614/24, Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną pozwanego, a w pozostałej części odmówił jej przyjęcia do rozpoznania. Natomiast w skardze kasacyjnej powodów zarzucono naruszenie prawa materialnego, tj.:

1. art. 481 § 1 i 2 w zw. z art. 455 k.c. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegającą na oddaleniu żądania zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od 171 858,84 zł od 15 marca 2018 r. do dnia zapłaty, od 90 332,43 CHF od 8 stycznia 2020 r. do dnia zapłaty oraz od 6 990 CHF od 4 lutego 2021 r. do dnia zapłaty, podczas gdy Sąd Apelacyjny winien był zasądzić te odsetki od dnia następnego po upływie dwóch tygodni od doręczenia pozwu o zapłatę;

2. art. 496 w zw. z art. 497 k.c. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uwzględnieniu zarzutu pozwanego zatrzymania i uzależnienie spełnienia przez niego świadczenia od zaoferowania przez powodów 504 798, 68 zł.

We wnioskach skarżący domagali się uchylenia zaskarżonego orzeczenia w całości i rozstrzygnięcia co do istoty sprawy; ewentualnie uchylenia zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z 2 sierpnia 2023 r., I CSK 1381/23, Sąd Najwyższy zawiesił postępowanie z uwagi na ogłoszenie upadłości pozwanego banku. Postanowieniem z 29 lutego 2024 r., I CSK 1381/23, podjęto zawieszone postępowanie z udziałem syndyka.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga powodów okazała się uzasadniona.

Aktualnie spór ogniskuje się wokół dwóch podstawowych problemów, a mianowicie uwzględnionego przez Sąd *ad quem* zarzutu zatrzymania oraz w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach ustawowych za opóźnienie.

Uznanie abuzywności głównych świadczeń stron, a takimi są postanowienia zawierające klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie

kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej (zob. np. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20), pociąga za sobą dalsze konsekwencje. Problemy te zostały w zdecydowanej większości rozwiązane w uchwale składu całej Izby Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), w uzasadnieniu której wskazano m.in., że w praktyce zakwestionowanie przez kredytobiorcę związania niedozwolonym postanowieniem umownym jest najbardziej typowym przypadkiem, gdy można przyjąć, iż konsument odmawia potwierdzenia niedozwolonego postanowienia. Nie należy jednak wykluczać sytuacji, gdy prawo konsumenta do potwierdzenia wygaśnie z innych przyczyn. W uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, wyrażono pogląd, zgodnie z którym ze względu na pewność prawa należy przyjąć, że zgodę na związanie niedozwolonym postanowieniem konsument powinien wyrazić w rozsądnym czasie od udzielenia mu należytej informacji. Jeżeli zaś tego nie uczyni, niedozwolone postanowienie stanie się trwale bezskuteczne (nieważne). Stanowisko to może skłaniać do polemiki; nie zostało również sprecyzowane, czy i w jaki sposób druga strona może wpływać na określenie rozsądnego czasu do potwierdzenia klauzuli. Ostatecznie jednak ten kierunek rozumowania należy zaaprobować, gdyż w innym wypadku konsument, który otrzymał wypłatę kwoty kredytu na podstawie bezskutecznej umowy kredytu, mógłby trwale uniemożliwić drugiej stronie żądanie zwrotu otrzymanej kwoty, jeżeli tylko nie składałby żadnego oświadczenia w przedmiocie woli związania niedozwolonymi postanowieniami. Niemożliwe byłoby wówczas dochodzenie zapłaty rat kredytu zgodnie z umową, gdyż sąd z urzędu musiałby uwzględnić skutki abuzywności klauzul, natomiast żądanie zwrotu nienależnego świadczenia (w postaci wypłaconego kapitału) nie mogłoby zostać uwzględnione z powodu braku oświadczenia konsumenta.

W szczególnych sytuacjach możliwe jest zatem powstanie wymagalności roszczeń banku o zwrot nienależnego świadczenia mimo niepowołania się przez konsumenta na abuzywność klauzuli, co skutkuje również rozpoczęciem biegu przedawnienia z tą chwilą.

Reasumując należy uznać, że jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku

o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy.

Z kolei stwierdzono także, że w orzecznictwie i doktrynie nie ulega wątpliwości, iż roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia mają charakter bezterminowy (zob. np. uchwały SN: z 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNC 1991, nr 7, poz. 93, i z 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 75; wyroki SN: z 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76; z 22 marca 2001 r., V CKN 769/00, OSNC 2001, nr 11, poz. 166; z 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 117; z 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03; z 11 marca 2010 r., IV CSK 401/09; z 8 lipca 2010 r., II CSK 126/10; z 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12; z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 760/15; z 9 lutego 2017 r., IV CSK 171/16, i z 29 września 2017 r., V CSK 642/16). W tej sytuacji termin spełnienia świadczenia wyznacza się na podstawie art. 455 k.c. Powinno ono być spełnione niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego.

Aktualnie zarówno w judykaturze Sądu Najwyższego, jak i orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dominuje stanowisko, że w tożsamyh okolicznościach, jak w niniejszej sprawie, nie ma podstaw do podniesienia zarzutu zatrzymania.

Trybunał ten uznał, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą w kontekście stwierdzenia nieważności zawartej przez instytucję bankową z konsumentem umowy kredytu hipotecznego z uwagi na nieuczciwy charakter niektórych warunków tej umowy powołanie się przez tę instytucję na prawo zatrzymania prowadzi do uzależnienia przysługującej konsumentowi możliwości uzyskania przez niego zapłaty kwot, które zasądzono od wspomnianej instytucji ze względu na skutki restytucyjne wynikające ze stwierdzenia nieuczciwego charakteru tych warunków, od równoczesnego zaofiarcowania przez rzeczonoego konsumenta zwrotu albo zabezpieczenia zwrotu całości świadczenia otrzymanego od tej samej instytucji przez konsumenta na podstawie wspomnianej umowy,

niezależnie od spłat dokonanych już w wykonaniu tej umowy (zob. postanowienie z 8 maja 2024 r., C-424/22).

Z kolei w uchwale składu siedmiu sędziów z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23 (OSNC 2025, nr 3, poz. 25) Sąd Najwyższy wskazał, że prawo zatrzymania (art. 496 k.c.) nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony. Nadto w najnowszym orzecznictwie uznano, że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c. (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24, OSNC 2025, nr 11, poz. 98).

Niewątpliwie, powyższe stanowisko miało również wpływ na zasadność skargi kasacyjnej w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie. Sąd drugiej instancji bowiem, uwzględniając zarzut zatrzymania, oddalił roszczenie o odsetki.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁶ zd. 1 k.p.c., uchylił wyrok Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części i orzekł co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji pozwanego oraz zgodnie z art. 108 § 1 i art. 98 k.p.c. rozstrzygnął o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym także o tych, które objęte były postanowieniem Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2024 r., I CSK 614/24.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Jacek Grela

Dariusz Pawłyszcz

[S.J.]

[SOP]